

• Историин страницже

ЗЕЛЕНОГОРСК:

ТҮНАЛТЫШ КОРНО

Зеленогорск поселко чодыра участке негызеш шочын. Тудо Суслонгер деч, күртнъыгорно дене кудалаш гын, 52-шо километр тораште верланен. Чодыра пунктын цехлаштыже 1939-40 ийлаште автобусым, ечылык брусом, пычаллан тур моклакам ямдыленят. А Комсомольский поселко — тиде күртнъыгорно денак 29 км-ште чодыра участкыште.

1963 ий марте Зеленогорск поселко администрацийлан шеледыме шот дене Восьшүргö сельсоветын составышкыже пурен, а Комсомольский — Ярамарий сельсоветыш. Зеленогорск администраций кундем 533 кв. км айла. Кызытсе жапыште тушто 1750 ег ила. Нунын кокла гыч 500 пенсионер ден инвалид, тидын шотыштак ийгот шот дене пенсийыште — 412 ег, инвалидность шот дене — 40, Кугу Отечественный сарын участникше — 37, Афган сарын участникше — 4, Чернобыль туткарыште 2 ег лийын.

Ожнысек нине поселкышто 12 түрлө калык келшен ила: марийжат (44%), рушыжат (30%), татаржат (24%), чувашыжат, одыжат, немьчшат, башкиржат, мордважат, кареллжат, украинжат, белорусшат, молдаванжат (2%).

Сельский Совет исполкомын икымше председательже Анисимов Аркадий Иванович лийын, секретарьже — Гаврилова Екатерина Михайловна. Ятыр жап председателылан Г.Г. Нейфельд ыштен, секретарылан — С. Волкова. Кызытсе жапыште администрацийым А.А. Александров вуйлата. Эртыше сайлымаштат тудым кокымшо гана ты постеш коденят.

1963 ий 7 июньышто Марий АССР Верховный Совет Президиум Зеленогорск да Комсомольский чодыра поселко-влак негызеш Морко районын составыштыже Зеленогорск сельсоветым ыштыме нерген Указым луктын. Тудын историйже нерген Виктор Иванович Иванов каласкала.

ДА, ЛИЙЫН ЖАП

Сельсовет кундемыште Зеленогорскын чодыра комбинатше верланен. Тудо Морко районышто веле огыл, республикын Чодыра озанлык министерство

системыштыже ик эн вұдышö промышленный предприятий. Тыште ала-кунам 32 түрлө сатум луктыныт.

1990 ийысе ак дене ик ийыште 4,0 млн. тентеаш сатум ыштен, вес семынже тачысе ак дене 48 млрд. тенте лиеш ыле.

Иленят сайын, кажныжын паша верже лийын. Телылан ялла гыч пашаен-влакым погенят. Чодыра пашаште мемнан район гыч колхозник-влакат, шаланыше СССР-ын союзный республик ден областылаж гыч жаплан пашам кычал толшо-влакат тыршенят.

Пашадарым да пенсийым жапыштыже налыныт. Соцкультобъект-влакым чоненыт, поселкым йытыраеныт.

Зеленогорск поселкышто гына 9 кевыт, столовый, коммунальный монча, быт пöрт, кинде пекарне, 50 верлан больницы пашам ыштенят.

Культурно-спортивный мероприятий-влак эртаралтыныт.

Чодыра комбинат ий гыч ийыш планым темен толын. Куснылшо Йошкар знамям, социалистический тагасымашыште сенышын дипломжым кучыктеныт. Ятырышт правительство деч кугу наградым налыныт. Меат тидын дене кугешненна, моло-влаклан примерым ончыктенна. Да кузе чот йонылыш лийынна улмаш, пуйто ужын огынал, пален огынал, вет шке шинчыме укшым руэнна. Ынде теве чодыражат кодын огыл. Кынервуй тыштак

ТЕНГЕЧЕ, ТАЧЕ, ЭРЛА

да пурлаш ок лий шол. Такше тунамсе ийлаштат тургыжландарыше, шижтарыше мут-влак шоктенит: чодырам тыге пытараш ок йөрö, но мутым ыш колышт. Вет чодыражым шындыме деч шукурак руалтын. Пушенгым йöрыкташ ик минутат сита, а ончен кушташ кунар ий кўлеш. Тўн амаллан теве мом шотлем: чодырам оролышыжат, ончен куштышыжат, тудым пытарышыжат ик начальствын кидыштыже лийынит. Конешне, пытартыш могыржо талырак улмаш.

Кызытсе жапыште тиде йонгылышым, вараш кодын гынат, тёрлатымыла чучеш. Чодыра комбинатым шкевуа пашам ыштыше кок предприятийлан шелынит: Зеленогорск лесхозлан да Ўшўт промышленный предприятийлан.

Ужар поянлыкна чўдемеш. Лесхозын чодыраже 53423 гектар кумдыкым айла. Иман чодыраже 30 гектар веле. 1972 ийысе пожарат ятыр энтекым ыштен. Тунам тул 4 тўжем гектарым пытарен.

АЙДЕМЕ — ТЎН ПОЯНЛЫК

Зеленогорск сельсовет кундемыште паша дене чапланыше ен-влак илат. Шарнена Ленин орденын кавалерже Илья Филиппович Анисимовым, сар ийлаште Марий АССР-ште кумдан палыме пашаен лийын, Ўшўт кўртныггорно укшым чонгышо ончычсо прораб Иван Максимович Миновым, РСФСР-н заслуженный туныктышыжо Анатолий Гаврилович Куликовым. Нине пагалыме ен-влак Ленин орден дене наградитлалтынит. А Х.С. Хасбиуллин Паша Чап орден дене палемдаттын.

Лесхозын ончычсо директоржо да чодыра комбинатын тўн лесничийже Геннадий Алексеевич Алексеевым чумыр элна мучко палат. Тудо ял озанлык наукин кандидатше, Марий АССР-н заслуженный рационализаторжо, СССР ВДНХ-н медальже дене наградитлалтын. 324 ен "Пашан ветеранже" медаль дене палемдаттын, 60 — "1941-1945 ийлесе Кугу Отечественный сарыште сай пашалан" медаль дене.

НЕЛЕ ПАГЫТ

Зеленогорск сельсовет кундемыште верланыше предприятий ден организацийласе пашаче коллектив-влак, моло вере семьянак, экономикыште нелылыкым чытат. Тиде адак пашадарым, пенсийым, пособийым тўлыдымаш. Зеленогорск лесхозын пашазыже-влак 1996 ий сентябрь годсек пашадарым налын огытыл. 1995 ийыште бюджет гыч 145 млн. тенгем налме огыл, 1996 ийыште — 22 млн. тенгем.

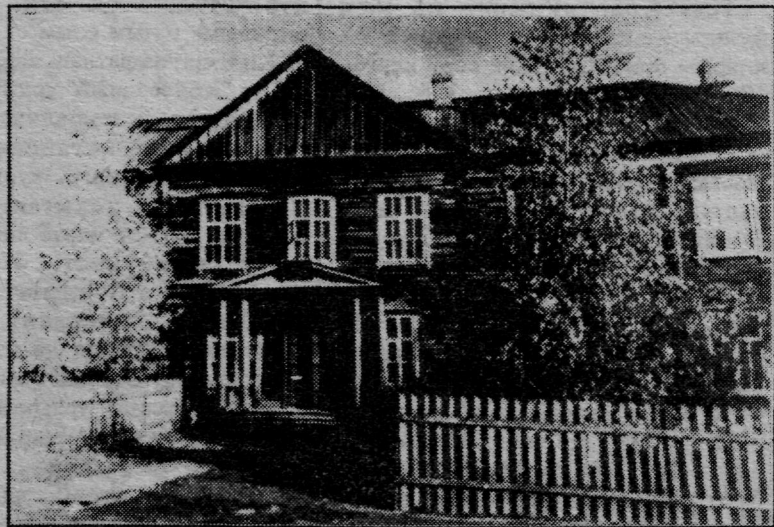
Пытартыш ийлаште чодырам 5 пачаш шагалак ямдылат, сатум 19 пачаш шагалак луктыт. Чынак, тидлан амалжат уло: чодыра фонд шагалеми, сату лукшо, сатум налше да тудым шупшыктышо-влак

коклаште кыл кўрлын.

Экономикыште нелылык социальный сферылан палынак кугу энтекым конден. Коммунальный монча, кинде пекарне, столовый, быт пöрт пашам огыт ыште, ОРС петырналтын.

140 верлан чонгымо йочасадыш 50 икшыве веле коштеш. Участковый больницыште 10 койко кодын.

Илыме вер шотышто ала-могай "пучымыш" тарванен. Ынде ты секторын кум озаже уло: Ўшўт предприятий, лесхоз да коммунхоз. А илыме

пачерын сайлыкшылан нигö мутым ок кучо.

Поснак Комсомольский поселкышто илыше-влак орланат. Нуно тўня деч йöршеш ойырленит манапш лиеш. Ятыр оралте аварийныйлан шотлалтеш. Пашадымылык кушкеш. Учетышто гына 104 ен шога, а эше тушто шотлалтдымыже мыняре.

Но чыла нелылыкым ончыде, Зеленогорск сельсовет кундемысе калык ончыкылыклан ўшанен ила. Мутлан, Ўшўт промышленный предприятийште тўрлö йöным кычалаш тыршат. Пашазе-влаклан пашадар олмеш кочкыш продуктым да моло тўрлö сатум пуат. Налог шотышто парымым тўлен пытарыме. Поселкысо калык вольыкым онча, сад-пакчаже уло.

Сельский администраций да предприятий вуйлатыше-влак кертме семын ветеран ден пенсионер-влаклан поро мут денат, моло семынат полшаш тыршат. Эн ончычак льгот почеш топливым, чонгымо материалым колтымо шотышто.

33 ий — кўчык жап. Тиде жапыште нелыжат, куанжат лийын. Но эше сай пагытат толеш, манын шонем.

В. ИВАНОВ,
пашан ветеранже.

СНИМКЫЛАШТЕ: ўлыл склад; ончычсо тошто школ; Зеленогорск—Петровский корнышто.

В. ПЕТРОВЫН фотожо.